23/01/2025

Εντυπωσιακή αναστήλωση τμήματος της Βασιλικής Β’ των Φιλίππων

/ Επικαιρότητα

Η ιστορική Βασιλική Β’ στη φημισμένη αρχαία πόλη των Φιλίππων, ένα από τα σημαντικότερα παλαιοχριστιανικά μνημεία της ελληνικής και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, αναστηλώθηκε στο δυτικό τμήμα της, αναδεικνύοντας όλη τη μεγαλοπρέπεια του οικοδομήματος.

Ο επιβλητικός παλαιοχριστιανικός ναός, που βρίσκεται εντός του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων και κατά το παρελθόν αποτελούσε ένα από τα λαμπρότερα οικοδομήματα της φημισμένης πόλης που ίδρυσε ο βασιλιάς Φίλιππος το 356 π.Χ. και επισκέφθηκε ο Απόστολος Παύλος το 51 μ.Χ. αναστηλώθηκε από τις υπηρεσίες του ΥΠΠΟ. Το τελικό αποτέλεσμα προκαλεί δικαιολογημένο θαυμασμό και εντυπωσιάζει.

Φορέας υλοποίησης του έργου ήταν η διεύθυνση Αναστήλωσης του υπουργείου Πολιτισμού. Με την ολοκλήρωση των εργασιών στη δυτική πλευρά, ο επισκέπτης

μπορεί πλέον να δει καθαρά πώς ήταν η είσοδος του ναού με τον νάρθηκα. Παράλληλα, αντιλαμβάνεται πλέον σε πολύ μεγάλο βαθμό το μέγεθος του οικοδομήματος, τον όγκο που καταλάμβανε και την μεγαλοπρέπεια που το διέκρινε.

Την ίδια στιγμή, οι παρεμβάσεις που έγιναν εξασφάλισαν τη στατικότητα του μνημείου από μελλοντικές καταστροφές καθώς τμήματα του διασωθέντος οικοδομήματος παρουσίαζαν εκτεταμένα προβλήματα φθοράς. Επίσης, με τις επεμβάσεις που έγιναν στα ερείπια του μνημείου προστέθηκαν -μεταξύ άλλων- και τμήματα του οικοδομήματος που είχαν γκρεμιστεί.

Για τις ανάγκες, μάλιστα, αυτής της ιδιότυπης αναστήλωσης χρησιμοποιήθηκαν υλικά που συνάδουν απόλυτα με το μνημείο ώστε να μην υπάρχει αλλοίωση της συνολικής εικόνας του. Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιήθηκαν και μαρμάρινοι λίθοι από παλιά λατομεία των Φιλίππων.

Τα αναστηλωτικά έργα εξασφαλίζουν προστασία και ασφάλεια

Ο αρχαιολόγος Στάθης Ηλιάδης, που επέβλεψε τις αναστηλωτικές εργασίες, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ τονίζει το έργο έχει ήδη ολοκληρωθεί στο σύνολό του σύμφωνα με την προβλεπόμενη μελέτη και ο χρόνος πλέον μετράει αντίστροφα για την τυπική παράδοση στη διεύθυνση Αναστήλωσης του ΥΠΠΟ και στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας – Θάσου.

«Θεωρώ πως ήταν ένα πολύ απαιτητικό έργο -τολμηρό θα το έλεγα, όχι μόνο για

τα ελληνικά αλλά και τα ευρωπαϊκά δεδομένα, που όμως υλοποιήθηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο», επισημαίνει ο κ. Ηλιάδης και συνεχίζει: «εκτελέστηκε μέσα στην περίοδο του κορονοϊού, με τις όποιες δυσκολίες και καθυστερήσεις αυτό συνεπαγόταν, αλλά το τελικό αποτέλεσμα πιστεύω πως είναι εντυπωσιακό. Οι εργασίες ανέδειξαν τη μεγαλοπρέπεια του παλαιοχριστιανικού ναού και ταυτόχρονα τού εξασφάλισαν προστασία και ασφάλεια για τις επόμενες δεκαετίες».

Ο κ. Ηλιάδης υπογραμμίζει την άριστη συνεργασία που υπήρχε όλα αυτά τα χρόνια τόσο με τον μελετητή του έργου όσο και με τα στελέχη της διεύθυνσης Αναστήλωσης του ΥΠΠΟ προκειμένου το τελικό αποτέλεσμα να είναι αντάξιο των προσδοκιών και να συμβάλει στη συνολική ανάδειξη του μοναδικού μνημείου. «Νομίζω πως ο ναός αυτός κρύβει ακόμα μέσα του ζωή. Σε ένα μελλοντικό χρόνο ίσως τα αναστηλωτικά έργα προχωρήσουν και άλλο ώστε να γίνει ακόμα περισσότερο αντιληπτό το μέγεθος του όγκου που καταλάμβανε και το πόσο εντυπωσιακό ήταν», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Τους επόμενους μήνες, που θα ολοκληρωθεί η διαδικασία παράδοσης του έργου, οι επισκέπτες θα δουν από κοντά τα ερείπια και τα αναστηλωτικά μέρη της Βασιλικής Β’. Ταυτόχρονα, θα μπορούν για πρώτη φορά να θαυμάσουν και τις βεσπασιανές εγκαταστάσεις, που βρίσκονται στο κάτω μέρος του ναού και ήταν αρχαία δημόσια αποχωρητήρια, οι οποίες πιθανόν να αποτελούσαν και τμήμα από το γυμνάσιον (γυμναστήριο) που υπήρχε στο σημείο εκείνο.

Πώς κατέρρευσε ο κεντρικός τρούλος της Βασιλικής Β’

Η Βασιλική Β’ πιθανολογείται ότι κτίσθηκε το 550 μ.Χ. αλλά καταστράφηκε πριν ολοκληρωθούν οι εξωραϊστικές εργασίες του εσωτερικού χώρου, όταν κατέρρευσε ο κεντρικός τρούλος. Ο εντυπωσιακός αυτός ναός τελικά δεν λειτούργησε ποτέ.

Η μέχρι σήμερα μελέτη οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πιθανόν το οικοδόμημα να θεμελιώθηκε επάνω σε παλαιότερη και μικρότερη βασιλική και αυτό δημιούργησε μια σειρά από κατασκευαστικά λάθη. Σύμφωνα με τους μελετητές, ο ναός είχε μια λαμπρή διακόσμηση, καθώς τα κιονόκρανα, τα επίκρανα και τα επιθήματα, που αποτελούν έξοχα δείγματα διακοσμητικής τέχνης, συμπεριλαμβάνονται στα πιο σημαντικά και τέλεια παραδείγματα πρώιμης βυζαντινής γλυπτικής και είναι άμεσα συγκρίσιμα με αντίστοιχα μέλη στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης.

Ο σημερινός επισκέπτης της αρχαίας πόλης, γνωρίζοντας την ιστορία της

κατασκευής του, μπορεί να αντιληφθεί την απογοήτευση και την πίκρα που ένοιωσαν όλοι οι συντελεστές του, κτήτορες, αρχιτέκτονας, τεχνίτες, εργάτες. Η αποτυχία κατασκευής ενός μεγαλοπρεπούς ναού στην πόλη που επισκέφθηκε, δίδαξε και φυλακίστηκε ο Απόστολος Παύλος, εδώ όπου βαπτίστηκε η πρώτη Ευρωπαία και Ελληνίδα χριστιανή, η ισαπόστολος Λυδία η Φιλιππησία, είναι σίγουρο πως γέμισε με θλίψη τους κατοίκους.

Η τέλεση στα νεότερα χρόνια της πρώτης υπαίθριας Θ. Λειτουργίας

Η πρώτη καταγεγραμμένη Θεία Λειτουργία, στα νεότερα χρόνια, τελέστηκε την Κυριακή των Μυροφόρων, στις 22 Απριλίου 1934, από τον μακαριστό μητροπολίτη Φιλίππων Νεαπόλεως και Θάσου Χρυσόστομο (μετέπειτα αρχιεπίσκοπο Αθηνών). Μάλιστα, έχουν διασωθεί φωτογραφίες που είναι δημοσιευμένες στο βιβλίο «ΦΙΛΙΠΠΟΙ 1914 – 2014 ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ». Η Θεία Λειτουργία του 1934 ήταν υπαίθρια και τελέστηκε πρωινές ώρες στα ερείπια της Βασιλικής Β’ με την παρουσία πλήθος κόσμου όπως μαρτυρούν οι φωτογραφίες της εποχής.

Στα σύγχρονα χρόνια, ο μακαριστός μητροπολίτης Φιλίππων Νεαπόλεως και Θάσου Προκόπιος καθιέρωσε, ανήμερα της εορτής του πολιούχου της Καβάλας Απόστολου Παύλου, την υπαίθρια αγρυπνία στα ερείπια του παλαιοχριστιανικού ναού υπό το φως κεριών και αναμένων πυρσών. Ο ίδιος υπογράμμιζε ότι τα διάσπαρτα μάρμαρα είναι «λίθοι ζώντες», που κρατούν ζωντανή την ιστορία της

αρχαίας πόλης των Φιλίππων και των σημαντικών γεγονότων που διαδραματίστηκαν σε αυτήν κατά την παρουσία του Απόστολου Παύλου αλλά και μετέπειτα, όταν οι πρώτοι χριστιανοί ξεκίνησαν να οργανώνουν την κοινότητά τους και να συστήνουν την πρώτη χριστιανική εκκλησία στην Ελλάδα.

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ/ Β. Λωλίδης